

Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun "Dâstân-ı Cenâb-ı Mevlânâ" Manzumesi

The Poem Of Kemal Edip Kürkçüoğlu Eulogizing
Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî

Emine YENİTERZİ *

Özet

Kemal Edip Kürkçüoğlu (1902-1977); lise ve fakültelerde tarih, edebiyat ve tasavvuf dersleri vermiş, idarî görevlerde bulunmuş; dinî, tarihî ve edebî konularda on beş kitabı yayımlanan bir ilim adamı ve şairdir. Bugüne kadar az sayıda şiiri yayımlanmıştır. Bu makalede Kürkçüoğlu'nun Mevlânâ için yazdığı iki manzumesinin metni verilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Türk Edebiyatı, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Mevlevîlik, medhiye, muhammes.

Abstract

Kemal Edip Kürkçüoğlu (1902-1977), who had taught history, literature and Islamic mysticism in high schools and faculties and done administrative services, was a poet and scholar whose fifteen books about religion, history and literature had been published. Only a few of his poems had been published until today. Two of Kürkçüoğlu's poems which had been written for Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî are given in this article.

Key Words

Turkish Literature, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî, the mysticism of Mevlevî, eulogy, muhammes(poem of five parts).

Bu yazı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesinde devam etmekte olan Yazma Eserler Projesiyle ilgili yapılan çalışmalar sırasında karşılaşılan Müteferrik I Koleksiyonu, 636 numarada kayıtlı bir şiir mecmuasından hareketle kaleme alınmıştır. Bu mecmuada, bugün Fakülte kütüphanesinin yazma eserler bakımından dünya çapında bir yere sahip olmasında çok önemli katkıları olmuş eski kütüphane müdürlerinden Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun kendi el yazısıyla şiirleri bulunmaktadır. Bu şiirlerin yayımlanmasıyla daha çok araştırmacı ve eğitimci kişiliğiyle tanınan Kürkçüoğlu'nun farklı bir yönünün daha ortaya çıkacağını umuyoruz. Gerçi onun hayatta iken şiirlerini kitaplaştırmadığı, onları sözlü gelenekte yaşatmak istediği belirtilse de¹ şairin bazı şiirlerinin çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış olması, en önemlisi de şiirlerini böyle bir mecmuada bir araya getirmesi bu değerlendirmenin pek doğru olmadığını gösteriyor. Bu durum, belki bu şiirlerin şu an yaşamayan bir şiir geleneğinin çağımızdaki devamı olması sebebiyle yine eski örneklerinin âkibeti gibi kütüphane raflarında kalmaya mahkum edileceği gerçeğiyle ya da şairinin "Yüz okuyup bir yazmalı, yüz yazıp bir neşretmeli."² ilkesine bağlı kalışıyla açıklanabilir.

Kemal Edip Kürkçüoğlu³, 1902 (1319) yılında Urfa'da doğmuştur. Osmanlı Meclisi Urfa mebuslarından Ömer Edip Bey'in oğludur. Annesi Suyolcuzaade Ali Paşa'nın torunlarından ve İstanbul

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

¹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 2, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri* (=Şiir Tahlilleri), Dergah Yayınları, İstanbul 1984, s. 418.

² Ali Osman Koçkuzu, "Mektuplar, Tesadüf Var mı?" (=Mektuplar) *Tasavvuf*, Sayı: 9, Temmuz-Aralık 2002, s. 12.

³ Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun hayatı ile ilgili bu bilgiler için, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki kişisel dosyası; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, 1986, C. VI, s. 45 ve Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Türk Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, C. IV, s. 426'dan yararlanılmıştır. Ayrıca bu yazının hazırlandığı günlerde Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun Konya Yüksek İslam Enstitüsü ilk müdürlerinden Veli Ertan'a göndermiş olduğu mektupları yayımlanmıştır. Bu yazıda Kemal Edip Bey'in "Terceme-i Hâli"ne de yer verilmiştir. Buradaki bilgiler, eksik kalan bazı konularda bizi aydınlatmıştır (bak.: *Mektuplar*, s. 9-38).

Türkoloji Dergisi, cilt: XV / sayı: 1

Ankara 2002, s. 205-245

10-510

11 AGUSTOS 2003

MADDE YAYIN
SONRA GELEN

NDİKTAN
OKUMAN

Yani eski bir kitap kabının üzerine iki adet Kemal Edip Kürkçüoğlu kartviziti yapıştırılmış ve arz edilen ibareler yazılmıştır.

Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde müdür olan Veli Ertan beye gelen bu mektuplar, bir tarafa atılmamış, saklanmış ve bugün için sahipleri ilâhî rahmete kavuştuğu için, artık tarih olmuş. İçindeki selâm kelâm faslı dışında, o günlerde cereyan eden bazı olaylara ait, bazı önemli bilgiler içeren mektupların en büyük özelliği, yayınlanmamış ve edebî oluşlarıdır. Mektupların yazılış yılları 1965'ten başlamakta ve yetmişli yıllara kadar uzanmaktadır. Bir bölümünde görülen tarihler, sözü geçen kuruma intisap ettiğim yıllar, bir bölümü ise 1969 senesi, yani benim askerlik için Konya'dan ayrıldığım yıl. Bu mektuplar, yakın din eğitimi ve öğretimi tarihimize ait bazı bilgileri ve tespitleri içerdiği için önemli görüldüğünü tekrar etmeliyiz. Ayrıca içinde, şiirler mevcut. Öyle zannediyorum ki, bu şiirler başka bir yerde yayınlanmamış türden şiirler. Bunlar Kemal Edip Kürkçüoğlu'na ait. Veli bey, Kemal Edip beyin terceme-i hâlini/hayat hikâyesini de iki sayfalık bir kâğıda yazarak kitabın iç tarafına yapıştırmış. Üçü de rahmet-i Rahman'a kavuşmuş, ülkelelerinin insanları ve çocuklarının eğitimi, kültürü, hatta dinî öğretim ve eğitimi için çalışmış bu değerli insanların, edep ve edebiyat dolu mektuplarının yayınlanmasını gönlüm istedi. Kendi kendime; "Madem ki tesadüf yoktur, o hâlde bu mektupları bir dergide yayınlamak benim için bir görevdir, bunu yerine getirmeliyim" diyerek, aziz okuyucuların önüne mektupları ve şiirleri arza karar verdim. Mektuplar ve şiirler, baştan aşağıya İslâm ahlâkı ve İslâm tasavvuf irfan ve kültürünü taşıdığı için de, bu derginin "tasavvuf" olması kendiliğinden belirmiş oldu.

Kemal Edip Beyefendinin Terceme-i Hâli

Kitabın son tarafına konulmuş olan bu terceme-i hâl yazısıyla eseri başlatmak uygun olacaktır. Çünkü, mektuplarından söz edilen rahmetli Kemal Edip bey, bu iki sayfalık yazıda tanıtılmaktadır. Tükenmez kalemle yazılan bu yazı, bir Osmanlı rik'asıdır. Veli beyin yazısı değildir. Çünkü, sonuna eklenen bir satırlık nottaki Veli beyin tanıdığımız yazısıyla, bu yazı ayrılık arzetmektedir. Yukarıdaki başlıktan sonra yazı aynen şöyle devam etmektedir:

"1902/1318 yılında Urfa'da doğmuş olan Kemal Edip Kürkçüoğlu, Kürkçü oğullarından ve Osmanlı Meclisi Urfa meb'uslarından Ömer Edip beyin oğludur. Annesi, Suyolcu Ali Paşa ahfadından ve İstanbul temyiz mahkemesi azasından Dardağanzade Eğinli Ahmet Nazif beyin kızı Sıddıka hanımdır. Mensup olduğu aile, neslen Gavs-i A'zam Abdülkadir Geylânî hazretlerine mensuptur.

İlk tahsilini Urfa'da İrfaniye, İstanbul'da Menbau'l-İrfan mekteplerinde, orta tahsilini Urfa Rüşdiyesi'nde, İstanbul Vefa Lisesi ile Muallim Mektebi'nde, yüksek tahsilini de, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klâsik Şark Dil-

leri kısmında tamamlamıştır. Ayrıca, hususî sûrette cami dersleri görmüştür. Fransızca, edebiyatıyla birlikte Arapça ve Farsice (Farsça), pek az da İngilizce bilir. Maarif meslekinin hemen hemen bütün kademelerinde, bu cümleden olarak; ilk mektep muallimliğinde, ilk tedarisat müfettişliğinde, orta mektep Türkçe, tarih, yurttaşlık bilgisi, Fransızca, lise edebiyat öğretmenliklerinde, Milli Eğitim Bakanlığı Hususî Mektepler Dairesi müdür muavinliğinde, fakülte ve üniversite kütüphane müdürlüklerinde, Ankara İlahiyat Fakültesi İslâm Dini Esasları ve Tasavvuf Tarihi öğretim görevliliklerinde, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Paleografi muallimliğinde, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi azalığında, Din Eğitimi ve Öğretim Dairesi müdürlüğünde, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü müdürlüğünde, Konya Yüksek İslâm Enstitüsü İslâmî Türk Edebiyatı, Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca bölümü Türk Edebiyatı öğretmenliklerinde, nihayet Millî Eğitim Bakanlığı müfettişliğinde bulunmuş, 47 yıllık fiilî ve 49 buçuk yıllık itibarî hizmetten sonra, yaş haddine uğramak sûretiyle 12.7.1968 tarihinde emekli olmuştur.

14.1.1969 tarihinden beri E cetvelinde bir kadro ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü İslâmî Türk Edebiyatı muallimi olarak çalışmaktadır. "Urfa Ağzı" adlı orijinal eseri, ayrıca mükafat da verilerek sûretiyle Türk Dili Kurumunca, Fatih'in Şiirleri üzerindeki etüdü, İstanbul'un fethinin 500. yılı münasebetiyle Türk Tarih Kurumunca, Büyük Türk şairi Fuzûlî'nin Türkçe ve Farsice (Farsça) 8 eserine ait etüdüleri Millî Eğitim Bakanlığınca, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesince, Dinde Reform Meselesi, İmanda Birlik Vatanda Dirlik, İslâm Dinine Toplu Bir Bakış, Din ve Milliyet adlı eserleri 1955-1961 yılları arasında Ankara ve İstanbul radyolarında yurt içinde ve dışında alâka ile dinlenen dinî ve ahlâkî sohbetlerinden eli kadarı, Diyanet İşleri Başkanlığınca bastırılmış, Dil ve Tarih-Coğrafya ve İlahiyat Fakülteleri dergilerinde, ilmî tebliğleri, ilmî ve edebî makaleleri intişar etmiştir.

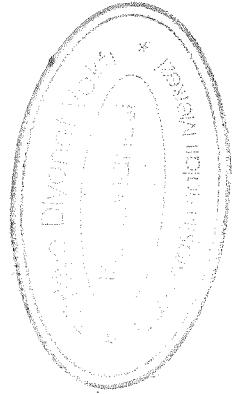
Ebu Leys-i Semerkandî'nin *Kitabu's-Salat fi'l-Fıkh*, Feridüddin-i Attar'ın *Kitabu'l-İşara fi Âdâbi'l-Vüzerâ* adlı eserlerini, Arapça asıllarından Türkçe'ye çevirmiş, Seyyid Nesimî'ye dair geniş bir etüd ve edisyon kritik hazırlamış ise de bastıramamıştır.

Edebî kültürünü daha çok babası Ömer Edip ve amcası Urfalı şair Osman Remzi beylerle, Millet Kütüphanesi kurucusu rahmetli Ali Emîrî Efendiye borçlu olduğunu söyleyen ve 1334/1918 yılında Vefa Sultanîsi'nde okurken gazel tarzında yazmağa başladığı şiirlerinden bir kaçını, Ali Emîrî Efendinin *Tarih ve Edebiyat-ı Osmaniyye* mecmuasında, "Ra'di" mahlasıyla neşreden, Nabî'nin;

Sakın terk-i edebten, küy-i Mabhub-i Huda'dır bu,
Nazargâh-i İlahîdir, Makam-ı Mustafadır bu!..

matla'lı na't-ı şerifi üzerindeki birinci tahmisi 1340/1924 yılında rahmetli Tahîru'l-

D 2193

03 MARTIS 2004

MADDE 10'ÜN İKİNCİ FAKULTELERİNE
SONRASI İZİNLE KOPYA